

«Όλοι μαζί – ομάδα δυνατή»

Ευπραξία Βλαχοδήμου

1. Η ομαδική εργασία και η συνεργατική μάθηση στο μάθημα της Τεχνολογίας

Υπηρετώ σε γυμνάσιο και διδάσκω το μάθημα της Τεχνολογίας στην Α΄ και Β΄ τάξη και Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό στη Γ΄ τάξη. Στο μάθημα της Τεχνολογίας της Β΄ τάξης εφάρμοσα μια σειρά από διαφοροποιημένες πρακτικές, με στόχο να εισαγάω τους μαθητές στη μέθοδο της ομαδικής εργασίας και της συνεργατικής μάθησης.

Θα μπορούσα επιγραμματικά να αναφερθώ σε μια σειρά από πλεονεκτήματα της ομαδικής εργασίας, μεταξύ των οποίων τα σημαντικότερα είναι τα εξής:

- Απελευθέρωση της δημιουργικότητας και της ενέργειας των μαθητών, επειδή τα μέλη μαθαίνουν να συνεργάζονται.
- Δημιουργία σχέσεων αλληλεγγύης και ανάδειξη ομαδικού πνεύματος.
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των μελών και οργάνωση της εργασίας τους.
- Πολλές φορές είναι ο μόνος τρόπος για να ολοκληρωθεί μια εργασία.
- Η μάθηση είναι συμμετοχική ή και βιωματική-διερευνητική μάθηση και στηρίζεται στη ρήση «Πες μου και θα ξεχάσω. Δείξε μου και μπορεί να θυμηθώ. Κάνε με να συμμετάσχω και θα το θυμάμαι για πάντα», ενώ μέσα από τις ομαδικές δραστηριότητες είναι δυνατό να καταλήξουν σε συμπεράσματα οι ίδιοι οι «ερευνητές»-μαθητές.

Από την άλλη, για τη διεξαγωγή μιας ομαδικής σχολικής εργασίας απαιτείται χρόνος για να επιτευχθεί η αναγκαία επικοινωνία μεταξύ των μελών της ομάδας, είναι πιθανό να καταστεί δύσκολη η συνεργασία μεταξύ κάποιων μαθητών λόγω χαρακτήρα, ανατροφής κ.λπ., αλλά και να αναπτυχθεί ανταγωνισμός ή να παρεμποδίζεται η ολοκλήρωση της εργασίας.

Στην πράξη, εφάρμοσα την ομαδική εργασία και τη συνεργατική μάθηση ως εξής: Κατά τη διάρκεια του μαθήματος κάθε τμήμα χωρίζεται στη μέση (το άλλο μισό διδάσκεται εκείνη την ώρα Πληροφορική) και κάθε μισό τμήμα για 1 ώρα της εβδομάδας κατασκευάζει με ομαδική εργασία το ομοίωμα – μακέτα μιας παραγωγικής μονάδας, ενώ κάθε μαθητής αναλαμβάνει τον ρόλο ενός υπεύθυνου διευθυντή της παραγωγικής μονάδας σύμφωνα με το οργανόγραμμα. Ξεκινάμε με αναφορά σε εισαγωγικές βασικές έννοιες του γνωστικού αντικείμενου (παραγωγή, επιχείρηση, κ.λπ.) και τα παιδιά μαθαίνουν να δουλεύουν αρχικά σε μικρές ομάδες

των 2-3 ατόμων και στη συνέχεια στην ομαδική εργασία των 12 - 14 ατόμων. Οι παιδαγωγικές δε πρακτικές που εφαρμόζω έχουν ως ακολούθως:

2. Ομαδικές δραστηριότητες και παιδαγωγικές πρακτικές

1.1. Ανάπτυξη καλής πρακτικής 1

- Εισαγωγή στην ομαδική εργασία
- Προβολή βίντεο μικρής διάρκειας από τη ζωή των αγριόχηνων για ευαισθητοποίηση στο ομαδικό πνεύμα (βλ. παράρτημα 1).
- Καταιγισμός ιδεών και συζήτηση αναφορικά με το υλικό που προβλήθηκε και αναγωγή σε άλλα ζώα και

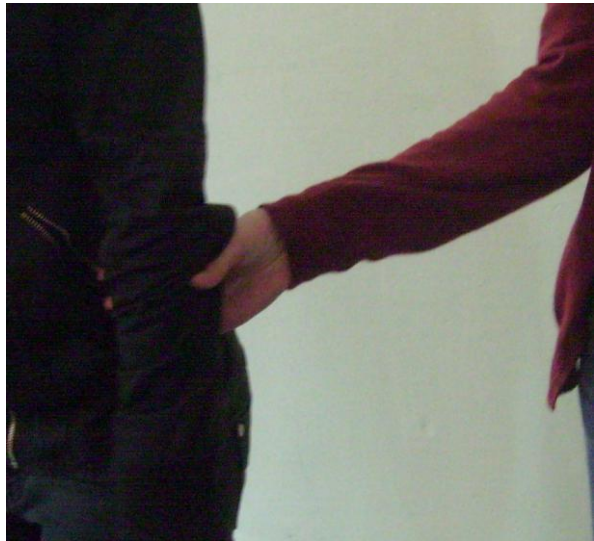
Εικόνα 21.

Το βίντεο «Ένα μάθημα από τις χήνες»

στους ανθρώπους.

- Διανομή υλικού σε ομάδες των 2-3 μαθητών που περιγράφει τα επιτεύγματα επαγγελματιών, οι οποίοι επέδειξαν ομαδικό πνεύμα στην εργασία τους, π.χ. χειρουργοί, χορευτές, ποδοσφαιριστές, κλπ και παρουσίαση στη μεγαλύτερη ομάδα των συμπερασμάτων που προέκυψαν.
- Προβολή βίντεο μικρής διάρκειας από τη δουλειά ομάδας χορευτών (βλ. παράρτημα 2).
- Εξαγωγή συμπερασμάτων.
- Στο τέλος, παίζουν το παιχνίδι «γέφυρα», όπου οι μαθητές μπαίνουν στη σειρά τυχαία ανάμεσα σε δυο σχοινιά που ορίζουν εικονικά μια γέφυρα κι εκεί πρέπει να μετακινηθούν με προσοχή, γιατί από κάτω είναι «γκρεμός». Σε αυτή τη φάση η σειρά τους δεν είναι τυχαία αλλά με βάση κάποιο χαρακτηριστικό τους, π.χ. ημερομηνία γέννησης ή αρχικό μικρού ονόματος. Κατά τις μετακινήσεις, που είναι απαραίτητο να γίνουν για να μπουν στην καινούρια σειρά, πρέπει να επιδείξουν ομαδικό πνεύμα, να διευκολύνουν τους συμμαθητές τους που φοβούνται, να μην πατήσουν τα όρια της γέφυρας κ.λπ. και πρέπει να αναλάβουν ρόλους, π.χ. κάποιος να ηγείται, κάποιος να εμπυχώνει κ.λπ.

Εικόνες 22, 23 και 24.
Οι μαθητές παίζουν το παιχνίδι «γέφυρα»

2.2. Ανάπτυξη καλής πρακτικής 2

Πλησίαζε η 10^η Δεκεμβρίου, ημέρα αφιερωμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, και αποφάσισα την ανάπτυξη των παρακάτω δραστηριοτήτων:

- Αναφορά στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα δικαιώματα του ανθρώπου, στο σύνταγμα της χώρας μας αλλά και στην καθημερινότητα με αποσπάσματα από τον τύπο για ρατσιστικές επιθέσεις.
- Προβολή παιδικού παραμυθιού –Ο Ρίκο– για ευαισθητοποίηση πάνω στην ξενοφοβία (βλ. παράρτημα 3).
- Καταιγισμός ιδεών και συζήτηση πάνω στο υλικό που προβλήθηκε και σχολιασμός των διάφορων συμπεριφορών που παρατηρήθηκαν, αναγωγή στις δικές τους συνθήκες (π.χ. αν υπήρχε ξένος μαθητής κ.λπ.). Κυρίως, εστίαση στη συμπεριφορά των παιδιών που γεφύρωσαν τις διαφορές βρίσκοντας ομοιότητες π.χ. στον αθλητισμό.
- Υιοθέτηση ρόλων (γονείς, σχολική κοινότητα, γειτονιά) από ομάδες 2-3 μαθητών και ανάληψη πρωτοβουλιών πάνω στο θέμα της διαφορετικότητας και της ξενοφοβίας.
- Παιχνίδι με ένα παιδί εθελοντή να ξεκινάει αναφέροντας δύο χαρακτηριστικά του, π.χ. αγόρι στο δεξί του χέρι και ποδόσφαιρο στο αριστερό. Σε κάθε χαρακτηριστικό κολλάει ένα άλλο παιδί με άλλο χαρακτηριστικό στο ελεύθερο χέρι του, όπου θα κολλήσει τρίτο παιδί σ' αυτό το κοινό χαρακτηριστικό κ.ο.κ. Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να διαπιστώσει όλη η ομάδα ότι μπορεί να είναι τόσο διαφορετική αλλά και τόσο ίδια σε επιμέρους χαρακτηριστικά.

- Κατασκευή αφισών από τους μαθητές με μηνύματα και ζωγραφιές –μπορεί να είναι και το υλικό που παράχθηκε κατά την υιοθέτηση των ρόλων προηγουμένως– που κολλήθηκαν στους τοίχους και θύμιζαν για καιρό τη δουλειά που έγινε.

Εικόνες 25, 26 και 27.

Τα παιδιά συνεργάζονται και κατασκευάζουν αφίσες

2. Αναστοχασμός και αξιολόγηση

Στον αναστοχασμό εστίασα στην ποιότητα του υλικού και στον διαθέσιμο χρόνο για την αξιοποίησή του, στην αποδοχή του από τους μαθητές και στο ενδιαφέρον τους για συμμετοχή στα παιχνίδια. Καθώς δε οι δραστηριότητες αυτές γίνονταν σε 4 ομάδες, είχα τη δυνατότητα να διορθώνω, να αυξομειώνω ως προς τον χρόνο, να κάνω παραλλαγές των δραστηριοτήτων κ.λπ. και στην διαπολιτισμική διάσταση. Η διαπολιτισμικότητα, κατά τη γνώμη μου, εξασφαλίστηκε τόσο με την παρουσίαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα όσο και με το παραμύθι ΡΙΚΟ, προσεγγίζοντας τους 4 πυλώνες της θεωρίας της ετερότητας (ενσυναίσθηση,

Καλές πρακτικές στο πολυπολιτισμικό σχολείο

αλληλεγγύη, σεβασμός πολιτισμικής ετερότητας, εξάλειψη εθνικιστικού τρόπου σκέψης).

Με το οπτικό υλικό (αγριόχηνες και χορευτές) οι μαθητές ενθουσιάστηκαν. Με τα κείμενα συνειδητοποίησαν ότι η ομαδική εργασία είναι εφικτή και αποτελεσματική, εφαρμόσιμη σε καίριους τομείς της εργασίας με επιτυχία. Εκτίμησαν τα πλεονεκτήματά της. Στο παιχνίδι «γέφυρα» απελευθερώθηκε όλος ο ενθουσιασμός και ό,τι ως «θεωρία» είχε ειπωθεί, έγινε «πράξη».

Σε κάποια ομάδα που -αντίθετα από τις προσδοκίες μου- κάποιες φορές οξύνθηκαν οι προϋπάρχουσες διαφορές μεταξύ των μελών της μεσολάβησα με παιδαγωγικούς χειρισμούς και διάλογο. Όταν, κάποιες φορές, το τελικό προϊόν της εργασίας των παιδιών δεν ήταν σύμφωνο με τις προσδοκίες μου, επανερχόμουν με άλλο υλικό και δραστηριότητες στο μάθημα της Τεχνολογίας.

Ο τελικός αναστοχασμός -κυρίως ως προς την ανάπτυξη δεξιοτήτων, τη διαμόρφωση κώδικα αξιών, στάσεων και συμπεριφορών των μαθητών απέναντι στον εαυτό τους και την ομάδα αλλά και τη διαπολιτισμική διάσταση- έγινε σε δύο χρόνους: α) Σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, αφού οι μαθητές εργάστηκαν ομαδικά με παραδοτέο τη μακέτα της παραγωγικής μονάδας που απαιτεί το μάθημα. β) Κατά την επόμενη σχολική χρονιά, στο μάθημα του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και ειδικότερα στην ενότητα «αντιλήψεις για τους συνανθρώπους», όπου μας δόθηκε η δυνατότητα να αναφερθούμε σε έννοιες όπως στερεότυπα, προκαταλήψεις, διαπολιτισμική συμπεριφορά, δικαίωμα στη διαφορά, ρόλοι των δυο φύλων, άτομα με αναπηρία κ.ά. Επιπλέον, μέσα από δραστηριότητες και υλικό μπορέσαμε να προσεγγίσουμε τις έννοιες αυτές βιωματικά.

Ούτως ή άλλως αυτού του είδους οι παρεμβάσεις δεν πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα. Αντίθετα, πρέπει να έχουν μόνιμη παρουσία στις σχολικές δραστηριότητες είτε στο πλαίσιο των μαθημάτων είτε με τη μορφή κάποιου προγράμματος, σχεδίου εργασίας κ.λπ.

Αναφορικά με την αξιολόγηση, και στις δύο παραπάνω φάσεις η αξιολόγηση επικεντρώθηκε στην οικοδόμηση γνώσεων, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, στη διαμόρφωση κώδικα αξιών, στάσεων και συμπεριφορών των μαθητών απέναντι στον εαυτό τους και στην ομάδα. Ήταν κυρίως «ποιοτική» και έγινε με ερωτήσεις ανοικτού τύπου, ενώ ταυτόχρονα οι μαθητές αξιολόγησαν τη μεθόδευση της διδασκαλίας, την πρωτοτυπία του θέματος και τη διαθεματική προσέγγισή του.

Παράρτημα

1. Βίντεο για τις αγριόχηνες:
<http://www.youtube.com/watch?v=UfvjOMruvfQ>
2. Βίντεο για τους χορευτές:
<http://www.youtube.com/watch?v=gF0AXb9QZ30&feature=related>
3. Μαντούβαλου, Σ. (2002). *Ο Ρίκο Κοκορίκο*. Αθήνα: Μικρή Μίλητος.